

Nelegalități ale autorităților publice. Răspunsurile instituționale în experiența italiană

Vito Monetti,
procuror la Parchetul Curții de Casație Roma,
Italia, președinte MEDEL

Les écoutes téléphoniques des membres des Services impliqués dans le cas Abu Omar à permis d'ouvrir la page, voire les page de deux ultérieures affaires de illégalisme du pouvoir.

Les contacts entre le n. 2 du SISMI (et d'autres) avec les services de espionnage privé et de sécurité d'un groupe industriel, auxquels les officiers du Sismi avaient remis des grandes quantités de données sensibles, mais utiles pour le Groupe économique concerné.

La deuxième affaire est la création d'un bureau (toujours interne au SISMI) avec la tâche presque exclusive de identifier, contrôler et en perspective « désarticuler » les personnes, les associations, les groupes que ce bureau du SISMI identifiait comme des ennemis de M. Berlusconi, alors à son deuxième mandat comme Premier Ministre.

Toujours et de nouveau, c'est la presse, les journalistes considérés hostiles qui sont attentionnés, on fait la collecte de informations les concernant ; grace à d'autres journalistes, journalistes « amis », on crée des fausses nouvelles (c'est le cas d'un article qui attribuait à M- Prodi, alors Président de la Commission européenne) d'avoir autorisé les vols illégaux des « extraordinary renditions » ; on est arrivé même à espionner MEDEL.

Une fonctionnaire du Sismi est entrée illégalement dans le site de notre mailing-list (qui n'avait pas de mos de protection, mais en tout cas n'était pas public) et les contenus de nos messages ont été insérés dans une base de données (données sensibles), à fin de démontrer que en Europe existait une sorte de « Spectre de 007 », formée par des magistrats qui se dédiaient à combattre M. Berlusconi.

Par rapport à ces événements il y a une procédure en cours, à Rome ; les personnes accusées vont du directeur du Sismi aux fonctionnaires ; les crimes contestés partent du péculat et arrivent au délit de violation de correspondance et création d'une base de données.

Două evenimente simbolice: atentatele cu bombe

Pentru a oferi un contur cheie asupra lungului șir de evenimente pe care, în țara mea, îl putem defini ca o manifestare directă a unor nelegalități grave decurgând de la o putere publică/politică sau din înțelegeri/contacte secrete între cei responsabili de comiterea acestor delictе și reprezentanții unei puteri publice/politice, două date simbolice pot fi stabilite: la 12 decembrie 1969 când o bombă a explodat în centrul orașului Milano, într-o bancă, provocând moartea a 17 persoane; și la 2 august 1980 când a avut loc explozia unei alte bombe, într-un tren care se afla în gara din Bologna, ducând la moartea a 85 de persoane.

M-am referit la evenimente simbolice pentru că:

1. atât în primul, cât și în cel de-al doilea atentat investigațiile efectuate au demonstrat prezența Serviciilor Secrete;

2. dar, investigațiile conduse de magistrații din cadrul Ministerului Public – în primul caz - nu s-au finalizat; persoanele acuzate au fost toate achitate, iar responsabilii acestui masacru nu au fost niciodată identificați. Cât privește evenimentele din Bologna procesul

Niciodată, nimeni nu a putut spune un singur cuvânt acuzator la adresa magistraturii italiene de a nu fi respectat regulile, de a nu fi fost atentă la respectarea drepturilor persoanelor supuse investigațiilor și proceselor care au urmat.

penal a dus la stabilirea responsabilității, pentru acest masacru, în sarcina a două persoane (membrii unei grupări neo-fasciste) care au fost condamnați la pedeapsa detenției pe viață.

Dar, în cazul masacrului de la Bologna, a mai

intervenit și o altă decizie judiciară. În timpul anchetei, Serviciile Secrete au încercat să devieze cursul investigațiilor; în acest scop, o valiză a fost găsită într-un tren conținând expozibil identic cu cel folosit în masacru și alte indicii false au fost create în vederea acuzării a doi cetățeni străini. Procesul penal care a devenit celebru datorită acestor fapte, a dus la condamnarea câtorva ofițeri de rang superior din cadrul Serviciilor Secrete și a unei alte persoane, până la acel moment absolut necunoscută, Licio Gelli.

Ce concluzie posibilă, ce comentariu se poate face referitor la ceea ce am putea defini ca un eșec și un dublu succes?

După cum se știe, Constituția italiană recunoaște atât judecătorilor, cât și Ministerului Public o independență foarte mare; această condiție nu este întotdeauna suficientă dacă nu este însoțită de conștiința deținerii acesteia și de condiții de muncă care să asigure exercițiul ei în concret.

O posibilă explicație a diferenței menționate – un eșec și un dublu succes, ar putea fi găsită prin raportare la un proces de ameliorare dublă: condițiile de muncă și capacitatea profesională.

Loja P2

Am făcut referire anterior la acest domn Gelli, un subiect de care se leagă evocarea unui alt episod ce trebuie încadrat, de asemenea, în categoria ilegalismelor puterii.

La 12 martie 1981 în timpul unei percheziții, magistratii din Milano ar fi descoperit o listă cu aderenți ai unei loji masonice secrete și ilegale, denumită P2. Aceasta avea ca și membri trei miniștri, mai mulți parlamentari, personaje din lumea politică, jurnaliști, directorul unuia dintre cele mai importante ziare italiene, precum și

administratorul societății care deținea acest ziar, în sfârșit, șefii Serviciilor Secrete și ai Forțelor Armate. Programul Lojii P2 viza o îngrădire drastică a libertăților fundamentale, o concentrare a puterii în mâna Guvernului, subordonarea Ministerului Public puterii executive și o limitare a independenței judecătorilor. Toate acestea ca urmare a unui control programat al întregii media - presa și televiziunea.

Reacțiile au apărut imediat. Parlamentul a votat în procedură de urgență o lege care făcea aplicabilitatea directă a prevederilor art. 18 din Constituția italiană potrivit cărora : « *Sunt interzise asociațiile secrete și cele care urmăresc, chiar indirect, scopuri politice prin intermediul unor organizații cu caracter militar* ». În aceste condiții, Loja P2 a fost desființată. Cât privește persoanele implicate, cât și cele înscrise: miniștrii au demisionat, Consiliul Superior al Magistraturii a declanșat o procedură administrativă împotriva celor 16 magistrați înscrși în cadrul Lojii P2 și aflați încă în funcție. În situațiile cele mai grave magistrații au fost excluși, în timp ce pentru alții au fost aplicate sancțiuni mai puțin grave. Celelalte organe din cadrul Administrației publice nu s-au arătat însă la fel de severe.

Referitor la lumea politică, o remarcă este suficientă pentru a demonstra dacă și care au fost consecințele: actualul prim ministru – Silvio Berlusconi - la acel timp antreprenor privat, a fost membru al Lojii P2.

Afacerea Gladio

Intervenția judiciară nu poate acorda satisfacție în întregime, această afirmație găsindu-și reflectarea în afacerea Gladio.

La începutul anilor '90 din secolul trecut, investigații judiciare au scos la iveală existența unor grupări secrete de persoane, organizate de către Serviciile Secrete din mai multe state membre NATO. În Italia numele acesteia era **Gladio**; în Turcia «Anti-guerilla», La originea lor se aflau protocoale confidentiale semnate în sfera de competență a NATO, angajând țările semnatare să creeze aceste structuri care ar fi trebuit să intervină în cazul unei invazii din partea țărilor membre ale Pactului de la Varșovia; sau chiar - și diferența nu este mică - în cazul unei victorii a unui partid comunist la alegerile politice organizate în țările vizate.

Menționez aici această afacere pentru a reaminti că:

- în cadrul investigațiilor și a procesului penal care a urmat, lista acuzațiilor cuprindea șefii Serviciilor Secrete;

- aceste investigații s-au desfășurat după schema normală și fără a se recurge la alte mijloace de investigare decât cele oferite de Codul de procedură penală;

- persoanele acuzate au fost toate achitate de Curtea de Apel din Roma.

Remarcile pe care le voi face pe marginea Afacerii Gladio au, în realitate, o valoare mult mai generală. În ceea ce privește intervențiile judiciare referitoare la evenimentele pe care le voi evoca, anchetele care au urmat și, în cele din urmă procesele care au fost celebre, vreau să subliniez un aspect, dacă mi se permite, cu orgoliu.

Niciodată, nimeni nu a putut spune un singur cuvânt acuzator la adresa magistraturii italiene de a nu fi respectat regulile, de a nu fi fost atentă la respectarea drepturilor persoanelor supuse investigațiilor și proceselor care au urmat. Instrumentele normale ale profesiei, puterile pe care Codul de procedură penală le prevede pentru activitatea de anchetă au permis obținerea acestor rezultate, dar un alt aspect trebuie pus în evidență, rolul forțelor de poliție. Toate acestea au fost posibile numai datorită poliției judiciare, femeilor și bărbaților din cadrul poliției judiciare care au colaborat având un sentiment foarte puternic al îndatoririlor lor instituționale și de loialitate față de legi și Constituție pe care le-au pus mai presus de preocupările vizând cariera și raporturile ierarhice. Într-adevăr, Poliția judiciară nu este un corp separat; e vorba de persoane organizate în birouri ce depind în ceea ce privește funcționarea, exclusiv de magistratură, numai cariera fiind legată de ierarhia de care aparțin.

Nelegalități recente ale puterii

Voi face referire într-o manieră rapidă la evenimente mai recente ce reprezintă noi exemple de nelegalități ale puterii.

Din păcate, toate țările noastre au fost implicate în afacerile «extraordinary renditions», aceste episoade de ridicare, răpire a unor persoane suspectate de a fi teroriști sau de a sprijini terorismul.

La un moment dat, Procuratura din Milano a ordonat o interceptare a convorbirilor telefonice ale unui cetățean egiptean, Abu Omar, cercetat pentru că a finanțat grupări teroriste. Ceea ce a

rezultat din convorbirile interceptate a fost șocant. D-l Abu Omar se afla în Egipt și vorbea cu soția sa aflată la Milano; făcea comentarii referitoare la propria poveste: fusese ridicat din Milano de către CIA și ofițeri din cadrul Serviciilor italiene, transportat în Egipt, ținut prizonier și torturat, pentru ca în final să fie eliberat. Colegii din Milano au început să efectueze controale care au dus la rezultate surprinzătoare: toți membrii (americani și italieni) ai acestui comando au fost identificați și puși sub acuzare.

Și aici au fost obținute aceste rezultate pe baza normelor din Codul de procedură penală și a posibilităților pe care aceste norme le conferă Ministerului Public. Aduug referitor la acest subiect că, în principiu, activitatea Serviciilor nu se bucură de o protecție specială. Este posibil din punct de vedere legal să fie controlate telefoanele acestora. Ele sunt autorizate să se opună invocând «secretul de stat» numai atunci când trebuie să facă o mărturisire sau când trebuie să furnizeze un document. În aceste cazuri, Guvernul trebuie să confirme secretul, iar decizia finală în privința accesului la aceste informații revine Curții Constituționale.

Interceptările telefonice ale membrilor Serviciilor implicați în cazul Abu Omar au permis deschiderea paginilor a două afaceri ulterioare referitoare la nelegalități ale puterii.

Prima afacere a constituit-o un episod de deviere a competențelor și puterilor publice în interesul unui particular: descoperirea unor contacte între numărul doi din cadrul SISMI – Serviciul Militar de Inteligență și Securitate - *Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare* (și alții) cu serviciile de spionaj privat și de securitate ale unui grup industrial, în urma cărora ofițeri ai SISMI au furnizat o cantitate mare de date sensibile, dar utile Grupului economic vizat.

A doua afacere a fost crearea unui birou (de asemenea în cadrul intern al SISMI) a cărui sarcină, aproape exclusivă, o constituia de a identifica, a controla și în perspectivă «de a demonta» persoanele, asociațiile și grupările pe care biroul din cadrul SISMI le identifica drept dușmani ai d-lui Berlusconi, pe atunci la cel de-al doilea mandat ca prim-ministru.

Ca întotdeauna, din nou, presa și ziaristii considerați ostili au fost atenționați, recurgându-se la strângerea de informații referitoare la ei. Din pricina altor ziarști, ziarști «prieteni», au

fost create știri false, precum cazul unui articol care punea în sarcina d-lui Romano Prodi, pe atunci Președinte al Comisiei Europene, autorizarea zborurilor ilegale referitoare la «extraordinary renditions»; s-a ajuns chiar și la spionarea Medel.

Un funcționar din cadrul SISMI a intrat ilegal pe site-ul mesajelor noastre electronice (care nu avea vreo parolă, dar în orice caz, nu era public) și conținutul mesajelor noastre a fost introdus într-o bază de date (date «sensibile») în scopul de a se demonstra că în Europa există încă un

fel de «Spectru 007», format din magistrați care se dedică combaterii d-lui Berlusconi.

Referitor la aceste evenimente există în curs de desfășurare, o procedură, la Roma; persoanele acuzate sunt de la directorul SISMI și până la simpli funcționari. Infrațiunile imputate pleacă de la deturnare de fonduri publice și ajung la violarea corespondenței și crearea unei baze de date.

**Traducere realizată de Cristian Monenci
și Roxana Lăcătușu**